

## Πτυχές του θαύματος της Μεταμορφώσεως

Ορθοδοξία / Εορταστικοί λόγοι

Αρχιμανδρίτης Παύλος Δημητρακόπουλος, Θεολόγος -Συγγραφέας, Υπεύθυνος Γραφείου Αιρέσεων Ιεράς Μητροπόλεως Κυθήρων



Για μια ακόμη φορά, αγαπητοί μου αδελφοί, η αγία μας Εκκλησία εορτάζει και πανηγυρίζει την μεγάλη Δεσποτική Εορτή της θείας του Κυρίου μας Μεταμορφώσεως και καλεί όλους εμάς, τα πιστά τέκνα της, σε μέθεξη και βίωση του μυστηρίου του υπερφυσικού αυτού θαύματος. Με τα εμπνευσμένα και θεοφώτιστα τροπάρια, τους ύμνους και τα αναγνώσματα, με την συμμετοχή μας στην ευχαριστιακή σύναξη και με την όλη εορταστική ατμόσφαιρα των ημερών αυτών, επιθυμεί να μας χειραγωγήσει και να μας καταστήσει κοινωνούς της θείας δόξης του μεταμορφωθέντος Κυρίου.

Μέσα στο θαυμαστό αυτό γεγονός βλέπουμε και πάλι την αμαυρωθείσα, λόγω της πτώσεως των πρωτοπλάστων, φύσιν του Αδάμ να λάμπει στο «*αρχέτυπον κάλλος*» της και στη θεία δόξα της στο πρόσωπο του μεταμορφωθέντος Χριστού. Μέσα στη Μεταμόρφωση του Χριστού βλέπει ο κάθε πιστός, όχι μόνον την θέωση της ανθρωπίνης φύσεως, αλλά και την δυνατότητα της ιδικής του προσωπικής

θεώσεως.



Τα βιβλικά κείμενα που αναφέρονται στο γεγονός και στην υπόθεση της εορτής, αποτελούν την ιστορική αφετηρία, από την οποία ξεκινώντας οι θεοφόροι Πατέρες, προχωρούν στην θεολογική-αγιοπνευματική θεώρηση και ερμηνεία του. Επεκτείνονται εις βάθος και αποκαλύπτουν το βαθύτερο νόημα του θαύματος της Μεταμορφώσεως και τις σωτηριολογικές προεκτάσεις του. Έχοντας οι ίδιοι την εμπειρία της θεώσεως, την εμπειρία της θεοπτίας, όπως την έζησαν οι μαθητές πάνω στο όρος Θαβώρ, δεν θεολογούν στοχαστικά-αριστοτελικά, αλλά αυθεντικά αγιοπνευματικά. Και όπως οι μαθητές όταν βγήκαν στο κήρυγμα, κατέθεσαν την μαρτυρία τους γι' αυτά που είδαν και ψηλάφισαν, έτσι και οι άγιοι Πατέρες μέσα στους λόγους τους, καταθέτουν την ιδική τους εμπειρία της θεώσεως και θεοπτίας, τις μυστικές πνευματικές αναβάσεις τους.

Στη συνέχεια όλος αυτός ο πλούτος της πατερικής θεολογίας διοχετεύεται αναλλοίωτος μέσα στην Ορθόδοξη λατρεία και ειδικότερα στην υμνογραφία της εορτής και μετασχηματίζεται σε ποίημα, σε βυζαντινό μέλος. Γίνεται τραγούδι καθημερινό του εκκλησιαστικού πληρώματος, που μας μυσταγωγεί και μας χειραγωγεί προς τα άνω. Μας βοηθάει να προσεγγίσουμε την πεμπτουσία του μυστηρίου, όχι ως απλοί θεατές, αλλ' ως συγκοινωνοί και συμμετοχοί του. Οι δύο θεοφόροι υμνογράφοι της εορτής, άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός και άγιος Κοσμάς,

που έγραψαν την ασματική ακολουθία της εορτής, μ' ένα σύνολο λέξεων αντί για χρώματα, κατορθώνουν να μας παρουσιάσουν την εικόνα του γεγονότος μ' ένα μοναδικό ρεαλισμό και παραστατικότητα. Συνδυάζουν αρμονικά την ιστορία με την θεολογία, το δόγμα και την πίστη της Εκκλησίας με τις πρακτικές της συνέπειες στο επίπεδο της καθημερινής ζωής. Το κάθε τροπάριο μας αποκαλύπτει και μια πτυχή του μυστηρίου, ο κάθε ύμνος ερμηνεύει και μια πλευρά του θαύματος. Το κεντρικό πρόσωπο που κυριαρχεί στο όλο θαύμα είναι ασφαλώς το πρόσωπο του Χριστού και το κεντρικό γεγονός, αυτό καθ' εαυτό το γεγονός της Μεταμορφώσεως.. Τόσο το απολυτίκιο και το κοντάκιο, όσον επίσης και μια πλειάδα τροπαρίων του κανόνος αναφέρονται πάνω σ' αυτό, αφού αυτό αποτελεί την καρδιά του μυστηρίου, το κέντρο γύρω από το οποίο περιστρέφονται τα πάντα.

Πως όμως ερμηνεύουν οι θεοφόροι υμνογράφοι και οι άγιοι Πατέρες το γεγονός; Τι συνέβη στο Χριστό κατά την ώρα της Μεταμορφώσεως; Ο Χριστός, λέγουν, αποκάλυψε **το «αρχέτυπο κάλλος»** του, την **«πατρώα δόξα»**. Αποκάλυψε μ' άλλα λόγια την δόξα της Θεότητός του. Έδωσε **«σήμα θεοπρεπές»**, δηλαδή θεϊκό σημάδι της Θεότητός του. Άφησε να φανεί η «δυναστεία» του, η θεϊκή του δύναμη, καταυγάζοντας τους μαθητές με το άκτιστο φως, το οποίο έλαμψε **«υπέρ τον ήλιον»**, όχι μόνον από το πρόσωπό του, αλλά και από όλο το σώμα Του. Η αποκάλυψη αυτή δεν ήταν ολόκληρη, όπως υπογραμμίζει ένα τροπάριο, (το τρίτο τροπάριο της Λιτής), αλλά έγινε με μέτρο και σε πολύ περιορισμένο βαθμό, ανάλογα με την δεκτικότητα και χωρητικότητα των μαθητών. Οι μαθητές είδαν την δόξα της Θεότητος **«ως ηδύναντο»**, σύμφωνα με το απολυτίκιο και **«ως εχώρουν»** σύμφωνα με το κοντάκιο. Και τούτο διότι αποκάλυψις μεγαλύτερης δόξας θα εσήμαινε απώλεια της ζωής των μαθητών, σύμφωνα με άλλο τροπάριο της λιτής. Εκείνος ο οποίος μετά την ανάστασή του **«διήνοιξεν αυτών τον νούν του συνιέναι τα γραφάς»**, διανοίγει και τώρα τους ψυχικούς και σωματικούς των οφθαλμούς και τους καθιστά ικανούς να βλέπουν. Ενώ δε κατά την ώρα αυτή φανερώνεται ένα μικρό μέρος από τη δόξα της Θεότητος του Χριστού, την ίδια ώρα το ανθρώπινο σώμα του, αν και ακτινοβολεί ολόκληρο υπό το άυλο Θείο Φως, παραμένει γνήσια ανθρώπινο. Η σάρκα του μεταμορφώνεται, εκλαμπρύνεται, αλλά δεν αναιρείται, δεν χάνεται μέσα στο πυρ της Θεότητος. Μεταμορφωμένος στο Θαβώρ ο Χριστός παραμένει τόσο τέλεια άνθρωπος, όσο ήταν στην κάθε άλλη στιγμή της ζωής του. Μόνο για λίγο παραμερίζεται **«της σαρκός το πρόσλημμα»**, η ανθρώπινη φύση, για να φανεί η δόξα της Θεότητος, που ήταν κεκρυμμένη κάτω από αυτήν, χωρίς πάντως να εξαλείφεται, ή να χάνεται μέσα στο Θείο Φως. Επομένως η δόξα του Θείου Φωτός δεν ήταν κάτι επίκτητο, κάτι που δόθηκε στην ανθρώπινη φύση έξωθεν, αλλά υπήρχε πάντοτε μέσα σ' αυτήν από την πρώτη στιγμή της συλλήψεως. Αυτή την αλήθεια ομολογούν όλοι οι άγιοι Πατέρες και μάλιστα ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, ο οποίος σε λόγο του στη

Μεταμόρφωση σημειώνει: **«Μεταμορφούται τοίνυν ουχ ό ουκ ήν προσλαβόμενος, αλλ' όπερ ήν τοις οικείοις μαθηταίς εκφαινόμενος, διανοίγων τούτων τα όμματα».**

Αποκαλύπτουν ακόμη οι παρά πάνω μνημονευθέντες υμνογράφοι, (αλλά και γενικότερα οι Πατέρες), σε μιά σειρά τροπαρίων, την στενή συνάφεια και σχέση μεταξύ της σταυρικής θυσίας και της Μεταμορφώσεως, που προηγήθηκε ολίγον προ του πάθους. Ήδη το κοντάκιο της εορτής συνδέει απ' ευθείας την Μεταμόρφωση με τον Σταυρό, το Θαβώρ με τον Γολγοθά: **«ίνα όταν σε ίδωσι σταυρούμενον το μεν πάθος νοήσωσιν εκούσιον...».** Κατά τον ιερό υμνογράφο ένας από τους σκοπούς της Μεταμορφώσεως είναι να προετοιμάσει τους μαθητάς εν όψει του σταυρικού πάθους, έτσι ώστε όταν αργότερα θα δουν τον Χριστό καρφωμένο πάνω στο σταυρό σε κατάσταση εσχάτης αδυναμίας και εγκαταλείψεως, να εννοήσουν ότι το πάθος είναι εκούσιο και έτσι να μην κλονιστεί η πίστη τους ανεπανόρθωτα. Να θυμηθούν ότι ο επί του σταυρού αποθνήσκων Κύριος είναι ο **«αγαπητός Υιός»** του Πατρός, που τον είδαν να δοξάζεται στο Θαβώρ.

Στο δεύτερο στιχηρό του εσπερινού ο ιερός υμνογράφος αναφέρει ότι ο Ιησούς παραλαμβάνει τους μαθητάς στο Όρος Θαβώρ και μεταμορφώθηκε μπροστά τους **«δείξει βουλόμενος της αναστάσεως την λαμπρότητα»**, θέλοντας να τους δείξει την λαμπρότητα της αναστάσεως. Μ' άλλα λόγια το άκτιστο Φως της Μεταμορφώσεως είναι ένα και το αυτό με το Φως της Αναστάσεως. Οι μαθητές κατά την Μεταμόρφωση έχουν μια πρόγευση του Φωτός και της χαράς της αναστάσεως. Το αναστάσιμο τροπάριο: **«νυν πάντα πεπλήρωται φωτός...»**, ισχύει και για τη Μεταμόρφωση, μόνο που εδώ το Φως αυτό δεν είχε ακόμη καταυγάσει τα καταχθόνια, αφού ο Χριστός δεν είχε ακόμη κατέβει στον άδη.

Σύμφωνα με τη διήγηση του Λουκά, κατά την ώρα της μεταμορφώσεως εμφανίστηκαν οι δύο μεγάλοι άνδρες της Παλαιάς Διαθήκης, Μωϋσής και Ηλίας: **«οί οφθέντες εν δόξη έλεγον την έξοδον αυτού ήν έμελλε πληρούν εν Ιερουσαλήμ»**, (9,31). Δηλαδή το αντικείμενο της συζητήσεως μεταξύ των δύο προφητών και του Κυρίου ήταν ακριβώς το πάθος και ο επικείμενος σταυρικός του θάνατος, που θα λάβει χώρα στην Ιερουσαλήμ. Πάθος και δόξα, Θαβώρ και Γολγοθάς συμπλέκονται και συνυφαίνονται μεταξύ τους, έτσι ώστε να αποτελούν δύο πλευρές ενός και του αυτού αδιαιρέτου μυστηρίου. Το πάθος κατανοείται μέσα στη δόξα της Μεταμορφώσεως και η δόξα της Μεταμορφώσεως μέσα στο πάθος. Μάλιστα ο ίδιος ο Κύριος βλέπει την κατ' εξοχήν δόξα του όχι τόσο μέσα στην Μεταμόρφωση, όσο μέσα στο πάθος. Όπως διηγείται ο Ιωάννης, όταν κάποιοι έλληνες ζήτησαν να δουν τον Ιησούν, εκείνος αναφερόμενος στο πάθος είπε: **«Εήλυθεν η ώρα ίνα δοξασθεί ο Υιός του ανθρώπου»**,

(12,23). Όταν αργότερα ο Ιούδας θέτει σε εφαρμογή το σχέδιο της προδοσίας, ο Κύριος θα επαναλάβει το ίδιο νόημα: **«νυν εδοξάσθη ο υιός του ανθρώπου»**, (13,31). Πράγματι το πάθος αποτελεί την κατ' εξοχήν δόξα του Κυρίου, μεγαλύτερη και από αυτήν της Μεταμορφώσεως, διότι πάνω στο σταυρό συνεντρίβη η δύναμη του διαβόλου, τότε νικήθηκε ο θάνατος και καταργήθηκε η φθορά. Τότε σχίσθηκε το χειρόγραφο των αμαρτιών μας. Τότε ενώθηκαν τα επουράνια με τα επίγεια, ο ιουδαϊκός και ο εθνικός κόσμος σε ένα σώμα, την Εκκλησία.

Βέβαια ο σαρκικός άνθρωπος, που βλέπει και κρίνει με κοσμικά κριτήρια, είναι αδύνατο να εννοήσει ότι το μυστήριο του πάθους είναι ένα με το μυστήριο της δόξης της Μεταμορφώσεως. Ότι αυτά τα δύο αποτελούν δύο όψεις μιάς και μόνης πραγματικότητας. Και τούτο διότι η ανθρώπινη λογική δεν μπορεί να δεχθεί ότι η ατιμία, ο εξευτελισμός και η εσχάτη εξουθένωση που συνεπάγεται η θανατική καταδίκη ενός ανθρώπου, κρεμασμένου πάνω στο σταυρό, είναι αιτία δόξης και νίκης και θριάμβου. Ο σταυρός είναι, όπως τονίζει ο απόστολος Παύλος στους Κορινθίους, για μεν τους ιουδαίους **«σκάνδαλο»**, για δε τους εθνικούς **«μωρία»**, (Α΄ Κορ.1,18). Γενικότερα είναι αδύνατο να προσεγγίσει ο κοσμικός άνθρωπος το μυστήριο της Μεταμορφώσεως και να έχει κάποια μέθεξη του Θείου Φωτός της χωρίς την κάθαρση της ψυχής από τα πάθη, αφού όπως τονίζει ο Κύριος: **«μακάριοι οι καθαροί τη καρδιά, ότι αυτοί τον Θεόν όψονται»**, (Ματθ.5,8). Μόνον **«οι τω ύψει των αρετών διαπρέψαντες και της ενθέου δόξης αξιωθήσονται»**. Εν όσω δηλαδή ο άνθρωπος φέρει επάνω του τον ρύπον της αμαρτίας λόγω της παρουσίας των παθών, δεν μπορεί να γίνει συμμετοχος του Φωτός της Μεταμορφώσεως.

Την μεγάλη αυτή αλήθεια διατυπώνει και ο προφητάναξ Δαβίδ στον 23ο Ψαλμό του, θέτοντας το ερώτημα: **«Τις αναβήσεται εις το όρος του Κυρίου και τις στήσεται εν τόπω αγίω αυτού;»** (στιχ. 3). Ποιός είναι ικανός να ανεβεί στο όρος του Κυρίου και να σταθεί στον άγιο τόπο του; Οι τρεις μαθητές επάνω στο όρος της Μεταμορφώσεως έπεσαν κάτω από τον φόβο τους, μη δυνάμενοι να ατενίσουν κατά πρόσωπον τον μεταμορφωθέντα Κύριον και έμειναν αναίσθητοι, σαν νεκροί. Ποιός λοιπόν θα τολμήσει κάτι τέτοιο; Ο ίδιος ο Ψαλμωδός δίνει και την απάντηση: **«Αθώς χερσί και καθαρός τη καρδιά, ος ουκ έλαβεν επί ματαίω την ψυχήν αυτού και ουκ ώμοσεν επί δόλω τω πλησίον αυτού»** (στιχ. 4). Αυτός του οποίου τα χέρια και η καρδιά, δηλαδή οι πράξεις και οι λόγοι και οι σκέψεις και οι διαθέσεις του είναι καθαρές και αμόλυντες από κάθε είδους αμαρτία. Αυτός που την ψυχή του δεν την έστρεψε σε γήινες ματαιότητες, ενώ στις σχέσεις του με τον πλησίον υπήρξε πάντοτε ευθύς και ειλικρινής, χωρίς δόλο και πονηρία μέσα του. Αυτός μόνο θα λάβει την ευλογία από τον Κύριο να ανέλθει

μαζί Του στο όρος το υψηλό, της Μεταμορφώσεως, και να απολαύσει τη θεϊκή Του δόξα.

Της μεθέξεως αυτού του φωτός, μακάρι να αξιωθούμε, αγαπητέ φίλε αναγνώστα ήδη από τη παρούσα ζωή, αμήν.

**<https://bit.ly/3Aedk9k>**